

Diarienummer: M2020/00226/Ke

Teknikföretagens yttrande gällande Framtidens Kemikaliekontroll – Hantering av kombinationseffekter och gruppvis hantering av ämnen (SOU 2019:45)

Teknikföretagen välkomnar möjligheten att svara på ovanstående remiss och tycker att det är positivt att även nedströmsanvändare av kemikalier på så sätt ges en möjlighet att yttra sig kring frågan.

Generella synpunkter

Teknikföretagen och dess medlemmar instämmer i att skyddsnivån för människor och miljö måste vara lika hög för blandningar som för enskilda kemikalier. Däremot tror vi inte att nya svenska regleringar är rätt väg utan frågan måste kunna hanteras och implementeras på EU nivå, förslagsvis i någon av de redan existerande kemikalier regelverken. I de fall det finns brister eller luckor i EU:s ramverk anser vi att Sverige bör arbeta för att utveckla och förbättra de existerande regelverken istället för att utveckla nya. Man bör kunna dra nytta av och hitta synergier inom ramen för EU:s kemikaliestrategi.

För att kunna ta ställning till om dessa elva omfattande och ibland resurskrävande förslag är den mest effektiva vägen att gå, hade vi önskat att en mer omfattande konsekvensanalys. Idag är utredningens konsekvensanalys alltför tunn. Eftersom förslagen och dess helhetseffekter inte analyserats är det svårt att ta ställning till förslagets effekter. I rapporten anges det att en sådan bör göras när beslut om åtgärder ska tas. Vår uppfattning är att åtminstone en grov uppskattning borde ha gjorts redan i denna utredning.

Rekommendation 6.1, Inför krav på riskbedömning av blandningar i all kemikalielagstiftning

Teknikföretagen delar bedömningen att skyddsnivå för blandningar ska vara lika hög som för enskilda kemikalier, samt att sättet som dessa riskbedöms på kan effektiviseras och utvecklas. Däremot anser vi att utveckling och förbättring bäst görs inom ramen för existerande europeisk lagstiftning. Ett möjligt sätt är att utveckla Exposure Scenarios. För dessa kan både vägledning, uppföljning och användande av den information som tas fram förbättras. Då det redan pågår ett arbete för att skärpa Exposure Scenarios föreslår vi att Sverige ytterligare engagerar sig i denna process i stället för att skapa nationella avvikelser.

Framförallt bör epidemiologiska studier ges större vikt när bedömning av faror sker i komplexa scenarios. Särskilt när det kommer till att visa huruvida nuvarande exponeringsgränser är tillräckligt strikta.

Rekommendation 6.2, Inför ett övergripande europeiskt regelverk för kemiska miljö- och hälsorisker, som tar hänsyn till blandningar av kemikalier som regleras av olika lagstiftningar

Vi delar inte bedömningen att ytterligare regelverk behövs för att reglera kemikalier utan föreslår att man fortsätter att hantera förbättra och utveckla de regelverk som finns. Både REACH, CLP samt andra regelverk som hanterar risker med kemikalier fungerar i grunden bra.

I denna frågeställning hade en mer gedigen konsekvensanalys behövts som tydligt beskrivit bristerna i existerande system och utvärderat huruvida förslagen är det effektivaste sättet att förbättra dagens situation.

Rekommendation 6.3, Inför ett ramdirektiv för hälsa med målet att skydda människor från både kemiska och icke-kemiska miljöfaktorer

Teknikföretagen håller med om att förstärkt folkhälsa är viktigt, men att utveckla ett specifikt nationellt direktiv för ofrivillig exponering av kemikalier har utredarna inte lyckats motivera tillräckligt väl. Det finns både arbetsmiljökrav och andra regler som skulle kunna användas för att minska hälsoriskerna med både kemikalier och blandningar.

Rekommendation 6.4, Samla information om användning och utsläpp av kemikalier i en central databas

Teknikföretagen kan instämma i behovet av ökad kunskap och data på området. Men är tveksamma till att ytterligare databaser är lösningen.

Området är komplext och användning av kemikalier leder ofta till diffus exponering. Arbetsinsatsen och rapportering kan bli otroligt stor och det är osäkert hur väl data som rapporteras in kan ge en komplett bild av verkligheten. Framförallt är det också oklart hur en sådan databas skulle användas i detalj och om tillförlitligheten av inrapporterade data skulle tillåta sådan användning. Här skulle kräva sett arbete att definiera syfte och väga arbetsinsatsen mot detta.

Denna rekommendation hade definitivt behövt en bättre konsekvensanalys. Beräkningar av kostnaden för företag eller andra som ska rapportera in informationen saknas. Då detta skulle kunna bli resurs- och kostnadskrävande finns en risk att företag tvingas prioritera och flytta resurser från konkreta arbetsmiljöförbättrande åtgärder till inrapportering av data.

Vi ser gärna att medlemsländer, organisationer och företag inom EU arbetar tillsammans för att bedöma exponeringen för kemikalieblandningar. Om man ändå väljer att gå vidare med en databas föreslår vi att man vidareutvecklar befintliga databaser, som t ex IPCHEM, the Information Platform for Chemical Monitoring.

Rekommendation 6.5, Upprätta forskningsprogram för ökad kunskap om verkliga exponeringsmönster för kemikalieblandningar

Teknikföretagen är positiva till detta förslag, men föreslår att det genomförs inom ramen för de europeiska forsknings- och partnerskapsprogrammen.

Rekommendation 6.6, Inför en fördelningsfaktor (allocation factor) för att hantera riskerna med kemiska blandningar.

Många av Teknikföretagens medlemmar är nedströmsanvändare av kemikalier, och för dessa kan vi se att det skulle underlätta och effektivisera med en fördelningsfaktor av något slag vid riskbedömningar. Däremot bedömer vi detta som ett alltför trubbigt verktyg, som även kraftigt undergräver existerande begrepp där man tar höjd för både fara och risk. En generell 'allocation factor' skulle leda till ojämlig bedömning av olika ämnen.

Riskminimeringsåtgärder i användningsledet måste också ingå i riskbedömningarna, att bara titta på kemikaliernas inneboende egenskaper är att bortse från all den nytta de kan ge och de beprövade skyddsåtgärder som redan används.

Rekommendation, 6.7 Inför substitutionsprincipen i all relevant lagstiftning

Teknikföretagen är positiva till incitament som gynnar substitution. Vi ser gärna en tydlighet och lång framförhållning för att möjliggöra substitution i avancerade tekniska tillämpningar. Vi föreslår att man utvecklar ett Strategiskt Innovationsprogram för substitution. De Strategiska Innovationsprogrammen har framgångsrikt kombinerat innovation med lösandet av samhällsutmaningar inom andra områden. Programmen syftar till att utveckla företag, akademi och organisationer tillsammans för framtidens hållbara produkter och tjänster. Förslagsvis prioriterar man i första hand substitution av sådana farliga ämnen som är tekniskt viktiga för svenska företag, men komplicerade att substituera. Till exempel vissa av de ämnen som idag finns på auktoriseringslistan under REACH skulle kunna vara aktuella, men det finns säkert andra ämnen ur ett hälso- och kombinationseffektsperspektiv som skulle kunna vara lämpliga.

Rekommendation 6.8 och 6.9, Stärk kraven på gruppvis hantering av kemikalier i REACH och flagga kemikalier som misstänkt som särskilt farliga ämnen

Vi bedömer att båda dessa förslag skulle kunna bidra till förbättrade och effektivare riskminskningsåtgärder av kemikalier som strukturellt liknar varandra. De skulle troligtvis också troligtvis bidra till färre fall av "regrettable substitution". Att använda en sådan generell, gånger 10, säkerhetsfaktor på kemikalier och SVHC listning av ämnen där detta inte är möjligt att uppnå är väldigt drastiska åtgärder. Det är tveksamt hur motiverat detta är, och möjligen även orättvist då redan hårt granskade kemikalier skulle starta från lägre gränsvärden som tycks gå förbi de processer som finns i REACH och CLP. Här skulle verkligen en djupgående konsekvensanalys behövs som även hade analyserat att detta är motiverat.

Vi tror att listan med flaggade möjliga SVHC ämnen, det vill säga en nivå tidigare i SVHC-restriktion/auktorisering-kedjan, är inget vi förordar då det kan sedimentera bilden av dessa ämnen som SVHC, trots att de inte är det. Ett bättre alternativ skulle vara en lättöverskådlig och tillgänglig lista med substanser som är under utredning av olika medlemsstater. För att alla berörda användare ska förstå vilka ämnen som omfattas är det viktigt att alla ingående ämnena i grupperna redovisas med CAS-nummer.

Det är också viktigt att det enkelt går att flytta eller "rentvå" en kemikalie om man kan visa den är inte farlig de farliga egenskaperna som den har tillskrivits enbart baserat på struktur.

Rekommendation 6.11, Tillsätt en myndighetsövergripande arbetsgrupp för riskbedömning av blandningar

I likhet med övriga förslag så finns det säkerligen ett behov av att förbättra samordningen mellan myndigheter gällande riskbedömningar av kemiska blandningar och även att utöka kunskapsutbytet på området. Men att inrätta en ny nationell task force med särskilt fokus på riskbedömning av kombinationseffekter verkar inte nödvändigt eller proportionerligt. Detta borde kunna hanteras övergripande av SamTox och operativt av våra befintliga myndigheter. Om inte detta räcker torde det som alternativt räcka inrätta en särskild enhet på någon av våra existerande myndigheter.

Med vänlig hälsning

Teknikföretagens Näringspolitiska avdelning

Jenny Sandahl
Ansvarig Hållbarhet

Patricia Kempff
Näringspolitisk chef